

Asia: VN/7050/2023

Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) 2024-2027

Lausunnonantajan lausunto

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 1: Jokaiselle nuorelle polku eteenpäin

VANUPO:n valmisteluun liittyvässä kuulemisessa nuoret nostivat syrjäytymisen ehkäisyn yhdeksi tärkeimmistä ratkaistavista yhteiskunnallisista haasteista. Harrastukset ovat nuorten mielestä heille yksi tärkeimmistä hyvinvointia tuottavista asioista.

Kulttuuriharrastukset ovat koululaiskyselyjen mukaan nuorten toivelistojen kärjessä. Koululaiset ovat kiinnostuneita esimerkiksi visuaalisista taiteista ja tanssista.

Kulttuuriharrastuksia tarjoamalla nuorelle ei siis tuputeta mitään, mistä hän ei valmiiksi ole kiinnostunut, vaan kasvun välineitä ja yhteisöllisiä kokemuksia voi tarjota nuorelle mieluisalla tavalla.

Haasteena tässä on se, että kuntatalouden kehitys ei näytä ilman erityisiä toimenpiteitä lisäävän kaikille nuorille tasa-arvoisia, mieluisia kulttuuriharrastusmahdollisuuksia, vaan julkisesti tuettujen palvelujen supistuessa myös harrastusmahdollisuuksia tarjoutuu harvemmillle.

Myös kulttuurin kokeminen voi olla nuorelle tärkeä harrastus: omia tunteja sanoittava musiikki on henkireikä niin ensirakkauden murheissa kuin yksinäisyyden kokemuksissa. Hieman siis kritisoin väitettä, että liikunta on suosituin harrastus. Myös omaehtoiset harrastukset ovat harrastuksia. Kun nuori pelaa pleikkaa kavereiden kanssa, kuuntelee musiikkia kuulokkeistaan mukana laulaen, ja tekee tanssivideota tik-tokkiin, miksi sitä ei laskettaisi harrastamiseksi, jos se on nuorelle itselleen se juttu?

Koulun tai nuorisotalon ”disko” voi olla nuorelle ainoa paikka, missä saa liikkua yhdessä muiden kanssa juuri niissä vaatteissa, jotka ovat osa omaa itseilmaisua. Kehollisuus voi olla positiivisesti läsnä elämässä, vaikka urheiluvalmennus olisikin vieras ajatus. Erityisesti teinitytöille pitäisi löytää sellaisia tapoja nauttia omasta kehollisuudestaan, että he kokisivat kelpaavansa sellaisina kuin ovat, ilman että täytyy pestä meikit pois ja laittaa verkkareita jalkaan. Hyvin vähän liikkuville tytöille kannattaisi tarjota sellaisia kehollisuuden muotoja, jotka ovat lähellä heidän omia toiveitaan ja elämäänsä, eikä ajatella että kaikkien pitäisi nyt alkaa kyykätä keppijumppaa.

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry esittää, että kehollisten ja omaehtoisten liikunnallisten kulttuuriharrastusten harrastusmahdollisuuksia lisätään teinityttöjen arjessa ja niitä toteutetaan osana Suomi liikkeelle -kokonaisuutta.

Vanupon kirjaus ”Edistetään oppimisen iloa, oppimista ja kouluviihtyvyyttä lisäämällä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyötä taide- ja kulttuuritoimijoiden, kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa. Hyödynnetään monimuotoisia ja vuorovaikutteisia oppimisympäristöjä sekä kulttuuri- ja taidekasvatusmenetelmiä. Edistetään kulttuurikasvatussuunnitelmien syntymistä kuntiin, joissa niitä ei vielä ole.” on erinomainen ja voi parhaimmillaan tukea nuorten tasa-arvoisia mahdollisuuksia löytää itselleen merkityksellisiä harrastuksia eli sen oman jutun. Valitettavasti kulttuurin TEAviisarin mukaan kuntien ja hyvinvointialueiden väliset yhdyspintarakenteet eivät vielä ole kaikkialla kunnossa.

Etsivä kulttuurinen nuorisotyö voisi olla monen kunnan vahvuus. Jokaiselle jalkapallo ei ole ratkaisu kaikkiin ongelmiin, vaan esimerkiksi musiikin, katutanssien tai katutaiteen tekeminen työpajamuotoisesti onkin voinut olla nuoren elämässä käänteentekevä mahdollisuus. On hankalaa, jos palveluja tarjoavat siiloutuneet yhden taidon järjestöt omista lähtökohdistaan tai nuorisotiloissa on tarjolla sitä, mitä nuorisotyöntekijä sattuu osaamaan.

KULTA ry kiittää Vanupon kirjauksia, jotka perustuvat tietoon: ”Tuetaan erityisesti nuorten teatteritoimintaa osana kulttuurista nuorisotyötä sen vaikuttaviin näyttöihin perustuen. Vahvistetaan väyliä matalan kynnyksen harrastustoimintaan osallistumisesta kohti pitkäjänteistä, syventävää harrastamista.”

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 2: Monipuolista tietoa ja välineitä nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen

Ohjelman valmisteluun liittyvässä kuulemisessa nuoret nostivat esiin, että koulupaineita tulee vähentää, matalan kynnyksen palveluita lisätä ja niiden laatua parantaa. Nämä kaikki on otettava vakavasti. Taide voi olla yksi henkireikä koulussa, tarjoamaan onnistumisen kokemuksia, ilon ja huojennuksen hetkiä, sekä antamaan välineitä käsitellä vaikeita tunteita.

On hyvä, että kulttuurilähete on yksi vanupossa mainituista välineistä. Esimerkiksi Varkaudessa toteutettiin hanke juurikin lasten- ja nuorten mielenterveyspalveluista kulttuuritoimintaan, ja tulokset koettiin rohkaiseviksi. Valitettavasti tämäkin hanke oli hanke, eli päättyi.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 3: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

Ohjelman valmisteluun liittyvässä kuulemisessa kaikkein tärkeimmäksi ratkaistavaksi yhteiskunnalliseksi haasteeksi nuoret nimesivät ilmastonmuutoksen ja luonnon säilyttämisen. Nuorten viesti päättäjille on, että tasa-arvon tulisi toteutua kaikkialla. Nuorten mielestä kiusaamiseen ja syrjintään tulee puuttua vahvemmin, jolloin tasa-arvo ja yhdenvertaisuus toteutuvat paremmin.

Kulttuuri- ja taideala tuntee vastuunsa ja toimii monipuolisesti ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillitsemiseksi. Kulttuuri- ja taideala myös ponnistelee yhdenvertaisuuden parantamiseksi alan käytännössä niin työnantajana, harrastustoiminnan toteuttajana kuin yleisölle annettavien palvelujen toteuttajana. Matkaa täydellisyyteen vielä on.

Olemme mielellämme mukana auttamassa Vanupon kirjausta “Nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia vahvistetaan ilmastonmuutoksen pysäyttämisestä ja ehkäisemisestä sekä luontokadosta käytävässä keskustelussa ja toiminnassa monenlaisin tavoin, mm. kulttuurin keinoin.” toteutumaan.

Vanupo tavoitteineen olisi järkevä ottaa mukaan myös parhaillaan valmisteilla olevaan kulttuuripoliittiseen selontekoon siinä missä Suomi liikkeellä -ohjelmaankin, sillä arjen tasolla nuoriso-, kulttuuri- ja liikunta-ala muodostavat kokonaisuuden, jossa kaikki liittyy kaikkeen.

Nuorisotyön ja -toiminnan tukemisen linjaukset

-

Painopisteet nuorisoalan valtakunnallisten osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle

-

Suomen kansalliset tavoitteet nuorisoalan eurooppalaiselle ja kansainväliselle toiminnalle

Suomi edistäisi EU:n nuorison teemavuoden 2022 tavoitetta nuorisopoliitiikan valtavirtaistamiseksi kaikille politiikkasektoreille paremmin, mikäli Vanupo yhteensovitettaisiin myös kulttuuripoliittiseen selontekoon.

Muita näkemyksiä ohjelmasta

Kaiken kaikkiaan KULTA ry kiittää, miten monipuolisesti kulttuurin ja taiteen mahdollisuudet nuorten kasvun ja mielen hyvinvoinnin tukena on huomioitu. Jos tämä ohjelma muuttuisi todeksi, nuorten hyvinvointi paranisi. Haasteeksi toimeenpanossa muodostuvat nuoriso- ja kulttuurialaan kohdistuvat leikkaukset niin OKM:n budjetissa kuin kunnissakin. Jos käytännössä matalan kynnyksen palvelut heikkenevät kautta linjan, on vaikea nähdä merkittäviä onnistumisia saavutettavan.

Meriläinen Rosa
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry